

СТАНОВИЩЕ

ОТ ПРОФ. Д-Р ТАТЯНА СИМЕОНОВА ИВАНОВА, Д.М.

НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА ДОЦ. Д-Р СИЛВИЯ АЛЕКСАНДРОВА-ЯНКУЛОВСКА, ДМ, НА ТЕМА „КЛИНИЧНА ЕТИЧНА КОНСУЛТАЦИЯ – НАГЛАСИ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ, ОБУЧЕНИЕ В ЕТИЧЕН АНАЛИЗ И ПРИЛОЖЕНИЕ НА МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ В КЛИНИЧНАТА ПРАКТИКА” ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА НАУЧНАТА СТЕПЕН „ДОКТОР НА НАУКИТЕ” ПО НАУЧНАТА СПЕЦИАЛНОСТ „СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО И ФАРМАЦИЯТА“

Със Заповед № 400/24.02.2015 г. на Ректора на МУ-Плевен съм избрана за член на Научно жури по посочената процедура и изготвяне на становище за дисертационния труд.

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с Процедурата за придобиване на научната степен „Доктор на науките“ в МУ- Плевен.

Докторантката доц. Силвия Александрова-Янкуловска е Ръководител катедра „Общественоздравни науки“, ФОЗ, МУ-Плевен и Декан на Факултет “Обществено здраве” към МУ – Плевен.

Цялостното научно развитие на докторантката е в областта на общественото здравеопазване, с подчертани компетенции в областите на биоетиката, особено по отношение на етичните решения в клиничната практика. Тази високоспециализирана компетентност е позволила на докторантката да подбере изключително актуална в научно и научно-приложно отношение тема на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд е разработен на 324 стандартни машинописни страници и е онагледен с 36 фигури, 62 таблици и 11 приложения. Библиографският списък включва 316 литературни източника, 42 на кирилица и 274 на латиница.

Във връзка с дисертационния труд са направени 17 публикации, от които 3 в чужбина и 12 научни съобщения, от които 6 на международни научни форуми.

В направения задълбочен обзор на литературата са очертани много добре съществуващите познания в областта на прилагането на етичния анализ, клиничното етично консултиране и постиженията в тази област в другите страни и у нас. Направеният анализ очертава отличното познаване на проблема и прилагането му в различни условия. Като цяло може убедено да се приеме, че представеният дисертационен труд отговаря напълно на необходимостта от въвеждането на етична консултация в клиничната практика, базирана на

опита и желанието на клиницистите за прилагането ѝ, осигуреното подходящо обучение на студентите медици и следдипломното обучение по отделните специалности.

Избраната методика на изследване може да бъде оценена високо, тъй като отговаря на всички изисквания за научна методика и напълно адекватно е позволила на дисертантката да постигне поставените амбициозни цели и задачи на дисертационния труд и да получи съответния адекватен отговор на умело разработените научни хипотези.

Проведеното комплексно-медико-социално проучване разполага с разнообразен научен инструментариум, представен от карти, въпросници, брошури и др. документи, разработени изключително прецизно за нуждите на изследването.

Дисертационният труд може да бъде оценен като многопластов и отразяващ освен конкретните етични проблеми и различни интердисциплинарни области, засягащи законовите, етичните и етично-морални въпроси в областта на клиничната практика.

Въпросите за етичните решения в клиничната практика и разрешаването на отделните видове етични проблеми са разгледани в логична последователност- задълбочено са проучени опита и нагласите на лекарите и тяхното отношение за подпомагането им при вземането на етични решения; разработени са обучителни материали и е проведена теоретична и практическа подготовка на студентите за провеждане на етичен анализ на клинични казуси; осъществена е активна обратна връзка с участниците в различните етапи на проучването; разработен, апробиран е и предложен адаптиран за нашите условия инструментариум за етична консултация.

Предложената структура на дисертационния труд, и особено анализът на резултатите от проведеното проучване, напълно удовлетворяват изискванията за достоверност на получените резултати, тяхното правилно интерпретиране и използването им за извеждането на адекватни изводи и препоръки.

Като напълно достатъчни по обем и статистическа достоверност следва да бъдат оценени резултатите от първия етап на комплексното проучване (анализиран е опитът на 419 лекари от различни лечебни заведения при вземането на етични решения в повседневната медицинска практика, както и техните очаквания и отношение към въвеждането на етичната консултация в клиничната практика).

Вторият условен етап на проучването също впечатлява с мащабността и задълбочеността на извършената научно-изследователска работа (разработен е и е въведен метод за етичен анализ на клинични казуси, приложен в обучението на 562 студенти-медици в продължение на 5 академични години).

Очертавайки сложността и интердисциплинарността на проблема доц. Александрова-Янкуловска е разработила, апробирала и предложила за внедряване подходящ инструментариум за етична консултация. Целта на подхода е изграждане у лекарите на умения за идентифициране и формулиране на етични проблеми и осигуряване на справедлив и прозрачен процес на вземане на решения.

Основните постижения на дисертационния труд са свързани с тяхната значимост за науката и практиката. Особено висока оценка заслужава достоверността на материала, върху който се градят изводите и приносите на дисертационния труд.

Като основен принос с теоретико-познавателен и методологичен характер убедено може да се посочи провеждането за първи път у нас на комплексно медико-социално проучване, послужило за база за първото по рода си апробиране на методология за вземане на етични решения в областта на клиничната практика. Към тази група приноси могат да бъдат отнесени и приносите, свързани с усъвършенстването на образователния процес и повишаването на качеството на обучението и нивото на знанията на студентите в областта на биоетиката. Тези теоретични приноси са напълно подходящи за прилагане в практиката на базата на изключително добре разработения инструментариум, апробиран и подготвен за конкретно приложение в практиката. Всичко, което е направено и предложено за внедряване в практиката, е в пълно съответствие с уважението на автономността на пациента и включването му във вземането на решения.

Установените факти, анализът на проблемите и резултатите от проведеното обучение имат фундаментално значение за повишаване на качеството на обучението в областта на биоетиката. Внедряването в практиката е осъществено и перспективите за развитие са ясно очертани.

Публикациите, които отразяват резултатите от дисертацията са напълно достатъчни, публикувани са в престижни списания, с достатъчен брой цитирания (10), което се оценява като много добро постижение на дисертантката.

Личното участие на доц. Александрова-Янкуловска в проведеното изследване е напълно изявено и всички формулирани приноси и получени резултати са нейна лична заслуга.

Трудът е представен в много добър вид, структуриран е добре, със съответното онагледяване и не бих могла да направя критични бележки по същество.

Препоръките биха могли да бъдат за по-бързото прилагане на целия инструментариум и предложенията за усъвършенстване на образователния процес.

Представеният проект на автореферат е направен според изискванията и напълно отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички исквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в МУ - Плевен.

Дисертационният труд показва, че докторантката доц. д-р Силвия Стоянова Александрова-Янкуловска **притежава** задълбочени теоретични знания и високи професионални умения по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията”, като **демонстрира** качества и умения за теоретични обобщения на важен научно-приложим проблем в областта на биоетиката. Разработката представлява значителен и оригинален принос в съвременната социално-медицинска наука.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване и *предлагам на почитаемото Научно жури да присъди научната степен "Доктор на науките"* на доц. д-р Силвия Стоянова Александрова-Янкуловска, д.м. в докторска програма по „Социална медицина и организация на здравеопазването”.

28.02. 2015 г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Татяна Иванова, д.м.